בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

גְּלִיוֹן

שִׁיעוּרֵי חִינּוּךְ

אידיש

פּוּנְעם רֹאשׁ יְשִׁיבָה שְׁלִיטָ"א

פְּרַאקְטִישֶׁע עֲצוֹת אוּן הַדְרָכוֹת פַּאר עֶלְטֶערְן, מְלַמְּדִים, מְחַנְּכִים אוּן מְחַנְּכוֹת

גליון קע"ז

מוסדות היכל הקודש בירושלים

פרשת חיי שרה
שנת תשפ"ז

שִׁיעוּרִים אִין חִינּוּךְ

פּוּנְעם רֹאשׁ יְשִׁיבָה שְׁלִיטָ"א

- גוּטֶע אוֹיְגֶן -

קוּקְן אוֹיף דִּי קִינְדֶער מִיט אַ גוּט אוֹיג

דִּי וִויכְטִיגְסְטֶע יְסוֹד אִין חִינּוּךְ וָואס מְחַנְּכִים דַּארְפְן וִויסֶן אִיז: מֶען מוּז לִיבּ הָאבֶּן דִּי קִינְדֶער אוּן קוּקְן אוֹיף זֵיי מִיט אַ גוּט אוֹיג.

אוֹיבּ מֶען הָאט לִיבּ אַ קִינְד, קֶען מֶען אִים מְחַנֵּךְ זַיין; דִּי וֶועלְט אַרַיינְגֶיין אִין זַיין הַאַרְץ, זַייַנֶע אוֹיגֶערְן וֶועלְן אַפְּ דֶערהֶערְן, אוּן עֶר וֶועט עֶס אֲנְנֶעמֶען.

וִוידֶער אוֹיבּ מֶען הָאט נִישְׁט לִיבּ אַ קִינְד, אֲפִילּוּ מֶען וֶועט כְּסֵדֶר זָאגְן פַּארְן קִינְד: "אִיךְ הָאבּ דִיךְ זֶייעֶר לִיבּ", וֶועט דָּאס קִינְד שְׁפִּירְן אַז עֶס אִיז נִישְׁט אֱמֶת'דִיג, אוּן מֶען וֶועט גָּארְנִישְׁט קֶענֶען אוֹיפְטוּן מִיט אִים. 'לִיבּשַׁאפְט' אִיז אַ זַאךְ וָואס וֶועט זִיךְ אֵינֶעם הַאַרְץ פּוּנְעם מֶענְטְשׁ, אוּן נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִינְאֵיינֶעם מִיטְן קִינְד וֶוייסְן דֶּעם אֱמֶת צִי דֶער מְחַנֵּךְ הָאט אִים טַאקֶע לִיבּ אָדֶער נִישְׁט.

דֶער הֵייליגֶער רַבִּי הָאט אוּנְז מְגַלֶּה גֶעוֶוען וִוי אַזוֹי מֶען קֶען טוֹישְׁן יֶעדְן מֶענְטְשׁ צוּם גוּטְן. דֶער רַבִּי זָאגְט (לִיקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א', סִימָן רפב): אֲפִילּוּ אַ מֶענְטְשׁ וָואס אִיז אַ רָשָׁע גָּמוּר רַחֲמָנָא לִצְלָן, אוֹיבּ מֶען וֶועט קוּקְן אוֹיף אִים מִיט אַ גוּט אוֹיג, מֶען וֶועט אוֹיפְּוּקְן אִין אִים גוּטֶע זַאכְן, אֲפִילּוּ מֶען טָרֶעפְּט אִין אִים בְּלוֹיז אֵיין פִּינְטֶעלע גוּטְס, הֶעלְפְּט מֶען אִים מִיט דֶעם אַז עֶר זָאל אַרוֹיסְגֶיין פּוּן זַיין שְׁלֶעכְטְס, וֶוערְן אוֹיס רָשָׁע, אוּן וֶוערְן אַ צַדִּיק. דֶער רַבִּי טַייטְשְׁט מִיט דֶעם דֶער פָּסוּק (תְּהִלִּים לז, י): "וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע, וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ", אַז מֶען טָרֶעפְּט 'וְעוֹד מְעַט' אַ קְלֵיינֶע גוּטֶע זַאךְ, וָואס אִין דֶעם אִיז עֶר 'וְאֵין רָשָׁע', דָּאס הֵייסְט אַז מִיט דִּי זַאךְ אִיז עֶר גוּט, 'וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ' נָאכְדֶעם וֶוען אִיךְ קוּק אוֹיף אִים, זֶע אִיךְ 'וְאֵינֶנּוּ' דָּאס שְׁלֶעכְטְס אִיז מֶער נִישְׁטָא, עֶר אִיז שׁוֹין נִישְׁט דֶער זֶעלְבֶּער מֶענְטְשׁ פּוּן פְּרִיעֶר, עֶר אִיז גֶעוָואוֹרְן אַ צַדִּיק.

דֶער תּוֹרָה פּוּן רֶבִּי'ן אִיז אַ יְסוֹד הַיְסוֹדוֹת אִין חֲסִידוּת בְּרֶסְלֶב, אוּן דָּאס אִיז דֶער יְסוֹד וִוי אַזוֹי מֶען דַּארְף קוּקְן אוֹיף קִינְדֶער כְּדֵי זֵיי צוּ קֶענֶען מְחַנֵּךְ זַיין; מֶען דַּארְף אוֹיפְּזוּכְן אִין יֶעדְן קִינְד עֶפֶּעס אַ נְקוּדָּה טוֹבָה, אוּן הַאלְטְן פּוּנְעם קִינְד צוּזִיבּ יֶענֶע גוּטֶע נְקוּדָּה.

אֲפִילּוּ וֶוען אַ קִינְד פֵּירְט זִיךְ אוֹיף נִישְׁט וִוי עֶס דַּארְף צוּ זַיין, דַּארְף מֶען אִיבֶּערְדֶרַייעֶן דִּי כַּעַס אוֹיף רַחֲמָנוּת (עַיֵּין לִיקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א', סִימָן יח). דָּאס מֵיינְט: מֶען זָאל טְרַאכְטְן אוֹיפְן קִינְד מִיט רַחֲמָנוּת: 'אֶפְשֶׁר הָאט דָּאס קִינְד בֶּאֱמֶת נִישְׁט גֶעוָואלְט טוּן דִּי נַארִישְׁקֵייט, עֶר הָאט עֶס נָאר גֶעטוּן וַויֶיל עֶר אִיז גֶעבּוֹירְן מִיט אַ שְׁוֶוועֶרע נַאטוּר אָדֶער וַויֶיל עֶר אִיז נָאךְ קִינְדֶערִישׁ'. בִּיז מֶען וֶועט אָנְהֵייבְּן לִיבּ צוּ הָאבּן דָּאס קִינְד, אוּן דֶעמָאלְט וֶועט דָּאס קִינְד וֶועלְן אָנְנֶעמֶען דִּי וֶועלְט וָואס מֶען רֶעדְט צוּ אִים.

לִיבּ הָאבּן דִּי אֵייגֶענֶע קִינְדֶער

לוֹיט דֶער נַאטוּר וִוי אַזוֹי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט בַּאשַׁאפְן דִּי וֶועלְט, הָאבּן עֶלְטֶערְן אַן אִינְערְלִיכְע לִיבּשַׁאפְט צוּ זֵייעֶרע קִינְדֶער, וִוי מֶען זָעט אִין פָּסוּק (יְשַׁעְיָהוּ מט, טו), דֶער נָבִיא זָאגְט: "הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָהּ מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָהּ", קֶען דֶען אַ מאמע פַּארְגֶעסְן אָדֶער נִישְׁט רַחֲמָנוּת הָאבּן אוֹיף אִיר קִינְד?!

אֲבֶּער נָאכְן רֶעדְן מִיט אַסַאךְ עֶלְטֶערְן וֶועגְן זֵייעֶרע קִינְדֶער, הָאבּ אִיךְ אַיינְגֶעזֶען אַז דָּאס אִיז נִישְׁט קַיין כְּלַל. לֵיידֶער זֶענֶען דָּא עֶלְטֶערְן וָואס קֶענֶען זִיךְ אוֹיסְדְרוּקְן אוֹיף זֵייעֶרע קִינְדֶער אַז זֵיי הָאבּן זֵיי נִישְׁט לִיבּ.

אוֹיסֶער דֶעם וָואס דָּאס אִיז נִישְׁט קַיין גֶעזוּנְטֶע נַאטוּר, אִיז דָּאס אוֹיךְ אַ שְׁטֶער אִין חִינּוּךְ, וַויֶיל עֶס אִיז נִישְׁט מֶעגְלִיךְ מְחַנֵּךְ צוּ זַיין אוֹיבּ מֶען הָאט נִישְׁט לִיבּ דָּאס קִינְד.

דֶערִיבֶּער דַּארְפְן אַזֶעלְכֶע סָארְט עֶלְטֶערְן גָּאר אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז זֵייעֶר הַאַרְץ זָאל זִיךְ טוֹישְׁן, זֵיי זָאלְן יָא לִיבּ הָאבּן זֵייעֶרע קִינְדֶער אוּן קוּקְן אוֹיף זֵייעֶרע גוּטֶע נְקוּדוֹת; אַזוֹי וֶועלְן זֵיי מִיטְן אֵייבֶּערְשְׁטְנְ'ס הִילְף קֶענֶען מַצְלִיחַ זַיין זֵיי צוּ מְחַנֵּךְ זַיין.

בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף לִיבְּשַׁאפְט

אֵיידֶער מְחַנְּכִים גֵייעֶן אַרַיין אִין כּוֹתֶה, דַּארְפְן זֵיי בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז קוּרְצָע תְּפִלָּה אַז זֵיי זָאלְן מַצְלִיחַ זַיין מִיט דִּי קִינְדֶער. אוֹיבּ מֶען שְׁפִּירְט אַז מֶען הָאט נִישְׁט לִיבּ אַלֶע קִינְדֶער אֵייגְיג, מוּז מֶען דָּאס דֶערצֵיילְן פַּארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן אִים בֶּעטְן מֶען זָאל יָא זוֹכֶה זַיין לִיבּ צוּ הָאבּן אַלֶע קִינְדֶער אֵייגְיג.

זָאגְט פַּארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן: **"הֵייליגֶער בַּאשַׁעפֶּער, דִּי אוּן דִּי קִינְדֶער הָאבּ אִיךְ לִיבּ וַויֶיל זֵיי זֶענֶען בַּא'חֵנ'ט, זֵיי קוּמֶען אֲנְנֶעטוּן מִיט שַׁיינֶע קְלֵיידֶער, אוּן זֵיי גֶעבְּן מִיר דֶעם גֶעפִּיל אַז זֵיי הֶערְן מִיךְ אוֹיס. וָואס זָאל אִיךְ אָבֶּער טוּן מִיט דֶעם קִינְד אוּן יֶענֶעם קִינְד? אִיךְ הָאבּ זֵיי נִישְׁט לִיבּ אוּן אִיךְ קֶען זֵיי נִישְׁט דֶערְלַייְדְן, וַויֶיל זֵיי הֶערְן נִישְׁט וֶועלְן אִיךְ רֶעד צוּ זֵיי, זֵיי פָּאלְגְן מִיךְ נִישְׁט, אוּן וֶועלְן אִיךְ וִויל מַאכְן אַן אִיבֶּערַאשׁוּנְג פַּאר דִּי קִינְדֶער - מַאכְן זֵיי עֶס אַוועק. וֶועלְן מֶען לֶערְנְט דִּי**

רַשִׁ"י אִין פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים (שְׁמוֹת כא, ו, דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְרָצַע)**: 'אֹזֶן זֹאת שֶׁשָּׁמְעָה עַל הַר סִינַי לֹא תִגְנֹב, וְהָלַךְ וְגָנַב, תֵּרָצַע', כַּאפּ אִיךְ זַיי אָן בַּיים אוֹיעֶר, אִיךְ גֶעבּ אַ גוּטֶע צִי אוּן אִיךְ זָאג זַיי: 'דֶער אוֹיעֶר הֶערְט נִישְׁט וֶוען מֶען רֶעדְט צוּ דִיר'... הֵיילִיגֶער בַּאשֶׁעפֶּער, אִיךְ בֶּעט דִיר זֵייעֶר, הֶעלְף מִיר אִיךְ זָאל לִיבּ הָאבְּן אַלֶע קִינְדֶער אֵיינִיג; הֶעלְף מִיר אִיךְ זָאל נִישְׁט פַארְגֶעסְן מַיינֶע אֵייגֶענֶע קִינְדֶער יָארְן, אַז אִיךְ בִּין אוֹיךְ גֶעוֶוען פַארְשְׁפִּילְט אוּן קִינְדֶערִישׁ אוּן אִיךְ הָאבּ נִישְׁט גֶעמֵיינְט צוּ זַיין שְׁלֶעכְט".**

מֶען מוּז מְחַנֵּךְ זַיין דִי קִינְדֶער

וֶוען מֶען רֶעדְט וֶועגְן לִיבּ הָאבְּן דִי קִינְדֶער אוּן קוּקְן אוֹיף זַיי מִיט אַ גוּט אוֹיג, מֵיינְט דָאס נִישְׁט אַז מֶען זָאל זַיי לָאזְן טוּן וָואס זַיי ווילְן צוּלִיבּ דִי לִיבְּשַׁאפְט; חַס וְשָׁלוֹם אַזוֹי צוּ זָאגְן! אַוַודַאי דַארְף מֶען מְחַנֵּךְ זַיין דִי קִינְדֶער, מֶען דַארְף זַיי זָאגְן וָואס מֶען טָאר נִישְׁט טוּן אוּן זַיי אוֹיסְלֶערְנֶען ווִי אַזוֹי זִיךְ אוֹיפְצוּפִירְן, נָאר מֶען דַארְף גֵיין אִינֶעם מִיטְל וֶועג. אִין דִי זֶעלְבֶּע צַייט וָואס מֶען אִיז מְחַנֵּךְ, דַארְף מֶען גֶעדֶענְקֶען אַז זַיי זֶענֶען בְּלוֹיז קִינְדֶער; זַיי זֶענֶען נִישְׁט שְׁלֶעכְט, אוּן זַיי הָאבְּן אִין זִיךְ אוֹיךְ זֵייעֶר אַסַאךְ גוּטְס.

חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה זָאגְן (מֶדְרָשׁ שְׁמוֹת רַבָּה א, א; תַּנְחוּמָא שְׁמוֹת א, א): וֶוער עֶס אִיז נִישְׁט מְחַנֵּךְ זַיין קִינְד ווַייל עֶר הָאט רַחְמָנוּת אוֹיף אִים, וֶועלְן דִי קִינְדֶער צוּם סוֹף אַרָאפּ גֵיין פוּן אִידִישְׁן וֶועג. אַזוֹי ווִי מִיר גֶעפִינֶען בַּיי אַבְרָהָם אָבִינוּ, וֶוען עֶר הָאט גֶעזֶען ווִי יִשְׁמָעֵאל קוּמְט אַהֵיים מִיט אַ גֶעטְשְׁקֶע אוּן שְׁפִּילְט זִיךְ דֶערְמִיט, הָאט עֶר אִים גֶעשׁוֹינְט אוּן גָארְנִישְׁט גֶעזָאגְט, בִּיז עֶר הָאט אִים שְׁפֶּעטֶער גֶעדַארְפְט פַארְטְרַייבְּן פוּן שְׁטוּבּ כְּדֵי עֶר זָאל נִישְׁט קַאלְיֶע מַאכְן זַיין בְּרוּדֶער יִצְחָק. אַזוֹי אוֹיךְ הָאט פַּאסִירְט מִיט עֵשָׂו; יִצְחָק הָאט לִיבּ גֶעהַאט עֵשָׂו, אַזוֹי ווִי עֶס שְׁטֵייט (בְּרֵאשִׁית כה, כח): "וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו", עֶר הָאט אִים קֵיינְמָאל גָארְנִישְׁט גֶעזָאגְט אוּן צוּם סוֹף אִיז עֶר אַרוֹיס לְתַרְבּוּת רָעָה. דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ אִיז גֶעוֶוען מִיט אַבְשָׁלוֹם אוּן אֲדֹנִיָּה דִי קִינְדֶער פוּן דָוִד הַמֶּלֶךְ וָואס מֶען הָאט זַיי נִישְׁט גֶעזָאגְט קַיין מוּסָר, ווִי עֶס שְׁטֵייט אוֹיף אֲדֹנִיָּה (מְלָכִים א', א, ו): "וְלֹא עֲצָבוֹ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מַדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ", אוּן שְׁפֶּעטֶער שְׁטֵייט דָארְט וָואס עֶס הָאט פַּאסִירְט מִיט זַיי.

אוֹיךְ זָאגְט דֶער מֶדְרָשׁ (קֹהֶלֶת רַבָּה ז, ג) אוֹיף אַמְנוֹן דֶער זוּן פוּן דָוִד הַמֶּלֶךְ, אַז זַיין טַאטֶע הָאט אִים קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעזָאגְט קַיין מוּסָר, דֶערְפַאר אִיז עֶר נֶעבֶּעךְ אַרָאפְּגֶעפַאלְן מִיט אַ הַארְבֶּע עֲבֵירָה אוּן מֶען הָאט אִים גֶעדַארְפְט הַרְגֶ'עֶנֶען.

פוּן דֶעם זֶעט מֶען, אַז לָאזְן דִי קִינְדֶער הֶפְקֵר אוּן זַיי נִישְׁט זָאגְן קַיין מוּסָר, אִיז זִיכֶער נִישְׁט קַיין עֵסֶק; עֶס אִיז פַּחַד פְּחָדִים, דִי קִינְדֶער קֶענֶען חַס וְשָׁלוֹם אַרוֹיסְגֵיין לְתַרְבּוּת רָעָה. מֶען דַארְף יָא זָאגְן פַאר קִינְדֶער ווִי אַזוֹי זִיךְ צוּ פִירְן, נָאר מֶען דַארְף עֶס טוּן מִיט חָכְמָה; דוּרְךְ רֶעדְן מִיט לִיבְּשַׁאפְט, מִיט קוּקְן גוּט אוּן דוּרְךְ הַאלְטְן פוּנֶעם קִינְד.

אַסַאךְ מָאל פְרֶעגְן מִיר בָּחוּרִים פוּן אוּנְזֶער יְשִׁיבָה: פַארְוָואס אִיךְ זָאג זַיי אַלְץ מוּסָר? זַיי זֶעעֶן דָאךְ אַז פַאר גֶעווִיסֶע בָּחוּרִים זָאג אִיךְ נִישְׁט קַיין מוּסָר. עֶנְטְפֶער אִיךְ זַיי: "אוֹיבּ דוּ ווִילְסְט קֶען אִיךְ דִיר צוּלֵייגְן צוּ דִי לִיסְטֶע פוּן דִי בָּחוּרִים וָואס אִיךְ זָאג זַיי גָארְנִישְׁט; אִיךְ שְׁמֵייכְל צוּ זַיי פוּן צוּפְרִי בִּיז בַּיינַאכְט... פַארְוָואס זָאג אִיךְ דִיר יָא מוּסָר? ווַייל אִיךְ הָאבּ דִיר לִיבּ אוּן אִיךְ הָאבּ נָאךְ אַ הָאפֶענוּנְג אַז דוּ וֶועסְט מַצְלִיחַ זַיין אִין לֶעבְּן". ווִי דֶער פָּסוּק זָאגְט (מִשְׁלֵי יג, כד): "וְאֹהֲבוֹ שִׁחֲרוֹ מוּסָר", דֶער וָואס אִיז מְחַנֵּךְ דִי קִינְדֶער, ווַייזְט דָאס אַז עֶר הָאט זַיי לִיבּ.

פַארְלַאנְגֶען צוּ פָאלְגְן אָן בַּאלוֹינֶען אָדֶער סְטְרַאשֶׁען

דֶער עֶרְשְׁטֶער יְסוֹד וָואס מֶען דַארְף אוֹיסְלֶערְנֶען פַאר קִינְדֶער אִיז 'דֶרֶךְ אֶרֶץ'; עֶס מוּז זַיין סֵדֶר אִין כִּתָּה, דִי קִינְדֶער זָאלְן נִישְׁט אַרוּמְטַאנְצְן אַ גַאנְצְן טָאג.

ווִי אַזוֹי קֶען מֶען בַּאווַייזְן אַיינְצוּשְׁטֶעלְן אַ שְׁטַארְקֶע דִיסְצִיפְּלִין אִין אַ כִּתָּה? דוּרְךְ דֶעם וָואס מֶען אִיז שְׁטַארְק בַּיי זִיךְ אִין מֹחַ אוּן מֶען גְלֵייבְּט אַז 'דִי קִינְדֶער מוּזְן פָאלְגְן אוּן זַיי וֶועלְן פָאלְגְן', דֶעמָאלְט וֶועלְן דִי קִינְדֶער טַאקֶע פָאלְגְן. אָבֶּער נִישְׁט דוּרְךְ צוּזָאגְן פַאר דִי קִינְדֶער אַ בַּאלוֹינוּנְג אָדֶער זַיי סְטְרַאשֶׁען מִיט אַ שְׁטְרָאף.

אַסַאךְ עֶלְטֶערְן מַאכְן דֶעם טָעוּת: וֶוען זַיי הֵייסְן עֶפֶּעס פַאר זֵייעֶר קִינְד אוּן דָאס קִינְד ווִיל נִישְׁט פָאלְגְן, קוֹיפְן זַיי אוּנְטֶער דָאס קִינְד מִיט בַּאלוֹינוּנְגֶען, זַיי זָאגְן: "אוֹיבּ דוּ וֶועסְט פָאלְגְן, וֶועל אִיךְ דִיר נֶעמֶען אוֹיף אַן אוֹיסְפְלוּג". אָדֶער טוּעֶן זַיי פַארְקֶערְט אוּן הֵייבְּן אָן צוּ סְטְרַאשֶׁען דָאס קִינְד: "אוֹיבּ דוּ וֶועסְט נִישְׁט פָאלְגְן, וֶועסְטוּ בַּאקוּמֶען אַ שְׁטְרָאף". בֵּיידֶע מְהַלְכִים זֶענֶען נִישְׁט רִיכְטִיג.

וֶוען מֶען זָאגְט פַאר קִינְדֶער זַיי זָאלְן עֶסְן, גֵיין שְׁלָאפְן, צַאמְנֶעמֶען דִי שְׁפִּילְצֵייג וְכַדוֹמֶה, דַארְף מֶען זַיי פָּשׁוּט זָאגְן וָואס צוּ טוּן אָן סְטְרַאשֶׁען, ווַייל סְטְרַאשֶׁען ווַייזְט אוֹיף שְׁוַואכְקֵייט. עֶס ווַייזְט כְּאִילוּ דָאס קִינְד הָאט אוֹיךְ אַ צַד אוּן מֶען דַארְף זִיךְ אַרָאפְּזֶעצְן מִיטְן קִינְד פַארְהַאנְדְלֶען וֶוער עֶס זָאל נָאכְגֶעבְּן פַארְן צְוֵייטְן. מֶען דַארְף הֵייסְן דִי קִינְדֶער וָואס זַיי דַארְפְן טוּן, אוּן אוֹיבּ זַיי פָאלְגְן נִישְׁט, זָאגְט מֶען נָאכְאַמָאל. אוֹיבּ זַיי פָאלְגְן וַוייטֶער נִישְׁט, זָאגְט מֶען: "מֶען מוּז פָאלְגְן אַ טַאטֶע", "דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאגְט אַז מֶען דַארְף פָאלְגְן אַ טַאטֶע", אַזוֹי לֶערְנֶען זִיךְ דִי קִינְדֶער אוֹיס צוּ פָאלְגְן.

עֶס אִיז אַ גְרוֹיסֶע רַחֲמָנוּת אוֹיף דִי עֶלְטֶערְן אוּן מְחַנְּכִים וָואס אַלֶעס גֵייט בַּיי זַיי צוּ מִיט בַּאלוֹינוּנְגֶען אָדֶער מִיט סְטְרַאשֶׁען, ווַייל זַיי הַרְגֶ'עֶנֶען זִיךְ אַלֵיין אָפּ; זַיי בְּרֶענְגֶען צוּ אַז דִי קִינְדֶער זָאלְן זִיךְ אוֹיסְלֶערְנֶען אַז מֶען דַארְף פָאלְגְן נָאר אוֹיבּ מֶען זָאגְט צוּ אַ בַּאלוֹינוּנְג אָדֶער מֶען סְטְרַאשֶׁעט.

אַ טַאטֶע הָאט מִיר אַמָאל דֶערְצֵיילְט אַז עֶר הָאט גֶעזָאגְט פַאר זַיין זוּן עֶר זָאל נֶעמֶען אִין חֵדֶר אַ חוּמָשׁ וָואס עֶר הָאט אָנְגֶעגְרֵייט, אָבֶּער דָאס קִינְד הָאט זִיךְ אָנְגֶערוּפְן: "אִיךְ נֶעם עֶס נִישְׁט! אִיךְ דַארְף אַ נֵייעֶ חוּמָשׁ!" דֶער טַאטֶע הָאט מִיר גֶעפְרֶעגְט: "וָואס זָאל אִיךְ טוּן מִיט מַיין זוּן?" הָאבּ אִיךְ אִים גֶעעֶנְטְפֶערְט: "דוּ דַארְפְסְט ווִיסְן בַּיי דִיר אִין מֹחַ אַז 'דַיין קִינְד דַארְף פָאלְגְן אוּן עֶר וֶועט פָאלְגְן', אוּן דוּ זָאלְסְט אִים נָאכְאַמָאל זָאגְן: 'נֶעם דֶעם חוּמָשׁ אִין חֵדֶר!' וֶועסְטוּ זֶען אַז עֶר וֶועט פָאלְגְן".

לוֹיט דִי שְׁטַארְקֵייט אוּן זִיכֶערְקֵייט וָואס עֶלְטֶערְן אָדֶער מְחַנְּכִים הָאבְּן אִין זִיךְ, אַזוֹי וֶועלְן דִי קִינְדֶער פָאלְגְן.

רֶעדְן צוּ דִי קִינְדֶער פוּן אֱמוּנָה

מְחַנְּכִים דַארְפְן זִיךְ מִתְבּוֹדֵד זַיין אוּן בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז זַיי זָאלְן נִישְׁט פַארְגֶעסְן פוּנֶעם צִיל פַארְוָואס זַיי קוּמֶען צוּ דִי קִינְדֶער; כְּדֵי זַיי מְחַנֵּךְ צוּ זַיין אוּן אוֹיסְלֶערְנֶען אַז עֶס אִיז דָא אַ בַּאשֶׁעפֶער אוֹיף דֶער וֶועלְט.

מֶען קוּמְט נִישְׁט צוּ דִי קִינְדֶער כְּדֵי אָפְּצוּנֶעמֶען פוּן זַיי כָּבוֹד צוּ בּוֹיעֶן אַן אֵייגֶענֶע מְלוּכָה; מֶען קוּמְט צוּ דִי קִינְדֶער כְּדֵי צוּ בּוֹיעֶן אַ מַלְכוּת פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַרַיינְצוּלֵייגְן אִין דִי קִינְדֶער אַז עֶס אִיז דָא אַ בַּאשֶׁעפֶער אוֹיף דֶער וֶועלְט. אוֹיבּ זַיי וֶועלְן אַמָאל עֶפֶּעס אַרִיבֶּערְגֵיין אִין לֶעבְּן,

זָאלְן זַיי וויסן אַז עָס איז דָא אַ באַשָּׁעפֿער צוּ וועם מֶען קָען זיך וועְנדְן.

רֶעדְן צוּ דִי קִינְדֶער פּוּן גּוּטָע מִדּוֹת

מְחַנְּכִים דַאַרְפְן אוֹיסְלֶערְנֶען דִי קִינְדֶער צוּ הָאבְן גּוּטָע מִדּוֹת. דָער הֵיילִיגֶער רֶבִּי ר' אֱלִימֶלֶךְ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ שְׁרַייבְט אִין צָעטֵיל קָטָן (סִימָן טז): "הָאָדָם לֹא נִבְרָא רַק לְשַׁבֵּר אֶת הַטֶּבַע", אַ מֶענְטְש איז באַשאַפְן גֶעוָוארְן כְּדֵי אוֹיסְצוּאַרְבֶּעטְן זַיינֶע מִידּוֹת; עֶר זָאגְט דָארְט אַז דָאס איז גְרִינְגֶער צוּ טוּן וָוען מֶען איז נָאךְ יונְג, פַּאר דִי אַכְצֶן יָאר, וַויל שְׁפָּעטֶער איז שׁוֹין זַייֶער שְׁוֶוער זיך צוּ טוּישְׁן.

מֶען דַארְף זיך אוּמְקוּקְן אִין כְּתָּה צִי עֶס זָענֶען דָא קִינְדֶער וָואס טְשֶׁעפֶּען זיך אֵיינֶער מִיטְן צַוויְיטְן, אָדֶער אוֹיב מֶען פַּיינִיגְט אֵיינֶעם; אוֹיב מֶען באַמֶערְקְט אַזָעלְכֶע זַאכְן, מוּז מֶען עָס גְלַייךְ אָפּשְׁטֶעלְן.

אוֹיךְ דַארְף מֶען אַכְטוּנג גֶעבְּן צִי עֶס גֶעפִּינְט זיך אִין כְּתָּה אַ קִינְד וָואס הָאט נִישְׁט קַיין חֲבֵרִים. מֶען דַארְף נִיצְן אַלֶע מִיטֶלֶען אוּן עֵצוֹת אַז דָאס קִינְד זָאל באַקוּמֶען חֲבֵרִים, כְּדֵי דָאס קִינְד זָאל חַס וְשָׁלוֹם נִישְׁט וָוערְן צָעקְלַאפְּט.

אוֹיב מֶען זָעט באַיי אַ קִינְד אַז עֶר מאַכְט כְּסֵדֶר אַוועק וָואס אַנְדֶערֶע קִינְדֶער זָאגְן, אָדֶער אַז זַיין גַאנְצֶע חַיּוּת קוּמְט נָאר פּוּן דֶערְצַיילְן לָשׁוֹן הָרָע אוֹיךְ אַנְדֶערֶע, דַארְף מֶען אוֹיסְלֶערְנֶען דָאס קִינְד אַז עֶס איז נִישְׁט קַיין גּוּטָע מִדָּה אַוועקְצוּמַאכְן וָואס אַנְדֶערֶע זָאגְן אָדֶער צוּ זוכְן דָאס שְׁלֶעכְטְס אִין אַ צַוויְיטְן, אוּן עֶר זָאל בָּעְטְן דָעם אַיינֶעם דָאס וָואס שׁוֹין דָאס איז.

אַ פְּלִיכְט צוּ גֶעבְּן גּוּטָע וָוערְטֶער

עָס לִיגְט אַ פְּלִיכְט אוֹיךְ מְחַנְּכִים צוּ גֶעבְּן גּוּטָע וָוערְטֶער דָאס דִי קִינְדֶער. עָס איז כְּדַאי מֶען זָאל הָאלְטְן באַיי זיך אִין שְׁטוּב אַ לִיסְטָע מִיט דִי נָעמֶען פּוּן אַלֶע קִינְדֶער, אוּן פּוּן צַייט צוּ צַייט זָאל מֶען דוּרְכְגֵיין דִי נָעמֶען אוּן זיך מַאכְן אַ קְלָאנָג חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ מִיטְן אַיינֶעם גֶעגֶעבְּן אַ גּוּט וָוארְט אָדֶער נִישְׁט.

נָאכְן מַאכְן אַ קְלָאנָג חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ כַּאפְּט מֶען זיך גֶעוָוענְלִיךְ אַז נִישְׁט אַלֶע קִינְדֶער הָאבְן שׁוֹין בַּאקוּמֶען אַ גּוּט וָוארְט; וַויל דָער נָאטוּר פּוּן אַ מֶענְטְש איז צוּ גֶעבְּן גּוּטָע וָוערְטֶער פַּאר דִי קִינְדֶער וָואס קוּמֶען אַלְץ צוּ זיך בַּאַנְקֶען פַּארְן שִׁיעוּר, אָדֶער פַּאר דִי וָואס קוּמֶען אַלֶיין אָפְּנֶעמֶען זַייֶער גּוּט וָוארְט, אוּן פּוּן דִי אַנְדֶערֶע קִינְדֶער פַּארְגֶעסְט מֶען אִינְגַאנְצְן.

אָנְפִּילְן דֶעם לָאךְ בַּיי דִי קִינְדֶער

אַ מְלַמֵּד הָאט מִיר דֶערְצַיילְט: עֶר הָאט אַ תַּלְמִיד בַּיי זיך אִין כְּתָּה וָואס יֶעדֶעס מָאל וָוען עֶר זָאגְט אִים: "דוּ בִּיסְט זַייֶער גּוּט וואוֹיל", אָדֶער "דוּ בִּיסְט זַייֶער גּוּט", פְּרֶעגְט אִים דָאס קִינְד: "אִיךְ קָען שׁוֹין גַיין?" דֶער מְלַמֵּד הָאט מִיר גֶעפֶּרֶעגְט וָואס עֶר זָאל טוּן דֶערְוָועגְן? הָאב אִיךְ אִים גֶעזָאגְט: דָאס קוּמֶענְדִיגֶע מָאל וָוען דָאס קִינְד וָועט דִיךְ פְּרֶעגְן: "אִיךְ קָען שׁוֹין גַיין?" זָאלְסְטוּ אִים זָאגְן מִיט לִיבֶּשַׁאפְט אוּן אַ שְׁמַייכֶל: "נֵיין; דוּ קָענְסְט נָאכְנִישְׁט גַיין. אִיךְ וִויל דִיר עָס נָאכְאַמָאל זָאגְן, זָאלְסְט וויסְן אַז דוּ בִּיסְט זַייֶער אַ טַייֶער קִינְד!"

וָוען אַ קִינְד לוֹיפְט אַוועק פּוּן אַ גּוּט וָוארְט, וַויזְט עָס אַז עֶר וַוייסְט נִישְׁט וִוי אַזוֹי אוֹיפְצוּנְעמֶען גּוּטָע וָוערְטֶער, וַויל קַיינֶער הָאט אִים נָאכְנִישְׁט גֶעגֶעבְּן קַיין גּוּטָע וָוערְטֶער.

לַיידֶער זָענֶען דָא שְׁטִיבֶּער וָואס פִּירְן זיך מִיט אַ שְׁטַארְקֶע סֵדֶר, מַמָּשׁ וִוי אַ בַּאן; עָס זָענֶען דָא באַשְׁטִימְטֶע צַייטְן וָוען מֶען טַייטְלט אוֹיס נַאכְטָמַאל אוּן וָוען מֶען גַייט שְׁלָאפְן, אָבֶּער אַלֶעס איז אוֹיף אַ טֶעכְנִישְׁן אוֹפְן. דִי עֶלְטֶערְן רִימֶען קַיינְמָאל נִישְׁט אוֹיס דִי קִינְדֶער אוּן זַיי גֶעבְּן נִישְׁט קַיין גּוּטָע וָוערְטֶער; דִי עֶלְטֶערְן זָאגְן קַיינְמָאל נִישְׁט פַּאר דִי קִינְדֶער: "דוּ בִּיסְט אַזוֹי טַייֶער", "דוּ בִּיסְט אַזוֹי וואוֹיל", "שְׁכּוֹחַ אַייבֶּערְשְׁטֶער פַּאר אַזָעלְכֶע קִינְדֶער".

דֶערְבַּיי איז זַייֶער וויכְטִיג אַז דִי מְחַנְּכִים זָאלְן אָנְפִּילְן דֶעם לָאךְ בַּיי דִי קִינְדֶער אוּן זַיי גֶעבְּן אַסַאךְ גּוּטָע וָוערְטֶער, כְּדֵי זַיי זָאלְן אוֹיסְוַואקְסְן גֶעזוּנְט.

יָאךְ צוּרִיק, וָוען איךְ בִּין גֶעוָוארְן אַ מְלַמֵּד, הָאט מִיר אַ חָבֵר גֶעזָאגְט אַ גּוּט וָוארְט וָואס אִיז מִיר טִיף אַרַיין אִין דִי בַּיינֶער: "אוֹיב אִיז דָא אִין דַיין כְּתָּה אַ קִינְד וָואס דוּ קֶענְסְט אִים נִישְׁט לַיידְן, אַ נָערְוָוען קְרֶיכֶער, אַ קִינְד מִיט אַ רִינֶעדִיגֶע נָאז, אָדֶער אַיינֶער וָואס מַאכְט אַיין וְכַדּוֹמֶה, זָאלְסְטוּ זַייֶער אַכְטוּנְג גֶעבְּן אוֹיף אִים. דוּ זָאלְסְט וויסְן: אוֹיב דֶער אַייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אַרַיינְגֶעלַייגְט אַזָא קִינְד בַּיי דִיר אִין כְּתָּה, מֵיינְט דָאס אַז בָּאֱמֶת איז דִיר בַּאשֶׁערְט אַזָא קִינְד, אוּן אוֹיב דוּ וָועסְט נִישְׁט אַכְטוּנְג גֶעבְּן אוֹיף אִים אִין כְּתָּה, וָועט עָס דֶער אַייבֶּערְשְׁטֶער אַרַיינְלַייגְן בַּיי דִיר אִין שְׁטוּב, אוּן פּוּן דָארְט וָועסְטוּ עָס שׁוֹין נִישְׁט קֶענֶען אַוועקְשִׁיקְן".

וואוֹיל איז פַּאר אַ מֶענְטְש וָואס מוּטְשָׁעט זיך מִיט אִידִישְׁע קִינְדֶער, וָועט אִים דֶער אַייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְן אַז עֶר וָועט זיך נִישְׁט דַארְפְן מוּטְשָׁעט מִיט דִי אַיינֶעמֶע קִינְדֶער.

קען מען מאכן יעדן פאר חזן אין קלאס?

שְׁאֵלָה:

לְכָבוֹד דֶּער ראש ישיבה שליט"א,

אלם מלמד פרובירן איך צו מאכן בעסטע פאר יעדן קינד, איך האב געמאכט א סדר ביים דאוונען אז יעדעס קינד זאל האבן א שאנס צו זיין בעל תפלה, דאס הייסט צו אויסלאזן הויך די שטיקלעך פון דאוונען, אבער למעשה זע איך אז ניט יעדער קען זיין א גוטער חזן.

היינט האב איך געמאכט איין קינד פאר חזן, אבער אנשטאט צו ווארטן ביז יעדער עגדיגט אן שטיקל און דערנאך אויסלאזן הויך, האט ער פשוט געזאגט וויייטער שטיל און שנעל. ווי פיל איך האב אים פרובירט צו מסביר זיין ווי אזוי עס צו טון ריכטיג, האט ער וויייטער געזאגט שטיל און שנעל, ביז איך האב אים שוין געמוזט זאגן אינמיטן דאוונען אז ער קען נישט זיין ווייטער חזן, און איך האב געשטעלט א צווייטע בעל תפלה.

פון איין זייט ווי איך געבן די געלעגנהייט פאר יעדן צו זיין דער חזן, אבער פון די אנדערע זייט דארף דאך זיין א נארמאלע סדר ביים דאוונען, עס קען נישט זיין אן איבערקערעניש. ווי אזוי האנדלט מען דאס?

יישר כח

תְּשׁוּבָה:

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ - יוֹם ד' פָּרָשַׁת צַו, ז' נִיסָן, שְׁנַת תשפ"ו לְפְרָט קָטָן

... נֵרוֹ יָאִיר

איך האב עֶרְהַאלְטן דיין בְּרִיוו.

עֶרְשְׁטְנס ווּיל איך דִיךְ מְחַזֵּק זַיין דוּ זָאלְסְט זִיךְ זַייער זַייער שְׁטַארְקְן מִיט דַיין הַיילִיגֶע אַרְבֶּעט פוּן זַיין א מְלַמֵּד, חֲכָמִינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה זָאגְן (בָּבָא בַּתְרָא ח:): אוֹיפְן פָּסוּק (דָּנִיֵּאל יב, ג): "וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד", אֵלּוּ מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת", א מְלַמֵּד וואס לֶערְנְט תּוֹרָה מִיט אִידִישֶׁע קִינְדֶער איז צוּגֶעגְלִיכְן צוּ די שְׁטֶערְנְס פוּן די וֶועלְט, אַזוֹי ווי עֶס איז נִישְׁט מֶעגְלִיךְ אֶפְּצוּצֵיילְן די שְׁטֶערְנְס פוּן די וֶועלְט - אַזוֹי קֶען מֶען נִישְׁט אֶפְּצֵיילְן די גְּרוֹיסֶע זְכוּתִים וואס א מְלַמֵּד הָאט.

בְּנוֹגֵעַ מַאכְן א סֵדֶר מִיט די בַּעֲלֵי תְּפִלָּה; פוּן אַיין זַייט דַארְף מֶען טַאקֶע שְׁטֶעלְן די קִינְדֶער וואס זֶענֶען פַּאסִיג אוּן פֶּאעִיג צוּ זַיין בַּעֲלֵי תְּפִלָּה זַיי זָאלְן זַיין די בַּעֲלֵי תְּפִלָּה, אוּן פוּן די אַנְדֶערֶע זַייט דַארְף מֶען יָא מַאכְן אַלֶע קִינְדֶער אֶן אוֹיסנַאם זָאלְן בַּאקוּמֶען די גֶעפִּיל אַז זַיי זֶענֶען אוּן זַיי קֶענֶען, אוּן נִישְׁט חַס וְשָׁלוֹם נֶעמֶען פוּן דֶעם אַ בַּאווַוייז אַז 'מִיר טוֹיגְן נִישְׁט, וְהָא רְאָךְ' אַז מִיר זֶענֶען נִישְׁט קַיין חַזָּנִים וּבַעֲלֵי תְּפִלָּה'.

רִיכְטִיג אִיז אַז מֶען זָאל אַיינְטַיילְן די כְּתָּה, גֶעבְּן פַּאר אַלֶעמֶען צוּ זַיין בַּעֲלֵי תְּפִלָּה, מֶען קֶען אַיינְטַיילְן דָאס דַאווֹענֶען אִין צְוֵויי אָדֶער מֶער, אוּן די שְׁטִיקְלֶעךְ וָואס עֶס פַּארְלַאנְגְט זִיךְ הֶעכֶערֶע בַּעֲלֵי תְּפִלָּה, קְלָארֶערֶע בַּעֲלֵי תְּפִלָּה - גֶעבְּט מֶען זַיי, אוּן די אַנְדֶערֶע גֶעבְּט מֶען פַּאר די אַנְדֶערֶע, אַזוֹי ווי אִין שׁוּל; פְּסוּקֵי דְזִמְרָא אִיז גֶעאַייגְנְט פַּאר מֶערֶערֶע מֶענְטשֶׁן, אַנְדֶערְש ווי שַׁחֲרִית.

בּוֹי אוֹיךְ די קִינְדֶער, גֶעבּ זַיי אַלֶע פַּאסְטֶענֶעס, טַייל אַיין די כְּתָּה אַז יֶעדֶער זָאל הָאבְּן א זַאךְ, אוּן גֶעבּ אַלֶעמֶען אַסַאךְ גוּטֶע וֶוערְטֶער. דֶער הַיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א, סִימָן רב): "כָּל מִי שֶׁשִּׂכְלוֹ קָטָן בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ לַחֲלֹק לוֹ כָּבוֹד בְּיוֹתֵר", ווֹער עֶס הָאט ווַייניג שֵׂכֶל דַארְף אַסַאךְ כָּבוֹד; דָאס גֶייט אָן בַּיי אַלֶע קִינְדֶער, קִינְדֶער דַארְפְן אַסַאךְ כָּבוֹד ווַייל זֵייעֶר פַּארְשְׁטַאנְד אִיז נָאךְ קְלֵיין, בִּפְרַט קִינְדֶער וָואס קוּמֶען פוּן שְׁטִיבֶּער וָואס מֶען גֶעבְּט זֵיי בְּכְלַל נִישְׁט קַיין גוּטֶע וֶוערְטֶער - דַארְפְן דָאס זַייעֶר אַסַאךְ. דֶעריבֶּער, אַ קְלוּגֶע מְלַמֵּד אוּן טִיטְשֶׁער - וֶועט הֵייבְּן די קִינְדֶער אוּן שְׁטֶענְדִיג גֶעבְּן קָאמְפְּלִימֶענְטְן, סֵיי בָּרַבִּים אוּן אוֹיךְ פְּרִיוַואט.

קַארְג נִישְׁט קַיין גוּטֶע וֶוערְטֶער, זָע עֶס זָאל זִיךְ גִיסְן פַּאר אַלֶע תַּלְמִידִים גוּטֶע וֶוערְטֶער מִיט וַואַרֶעמְקֵייט אוּן לִיבֶּשַׁאפְט; מוּסָר וֶוערְטֶער אוּן קְרִיטִיק וֶוערְטֶער זָאלְסְטוּ קַארְגְן, אוּן נָאר מַמָּש בְּלִית בְּרֵירָה, נָאכְן גוּט דוּרְכְטְרַאכְטְן - זָאגְט מֶען אַמָּאל מוּסָר וְכוּ', אָבֶּער גוּטֶע וֶוערְטֶער פַּאר קִינְדֶער - דַארְף מֶען גֶעבְּן וָואס מֶער.

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶעלְפְן מִיר זָאלְן זוֹכֶה זַיין צוּ (פְּסָחִים קטז:): "וְנֹאכַל שָׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים"; אוּן צוּ (מִיכָה ז, טו): "כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת", אָמֵן.

...

(קונטרס עצתו אמונה יום טוב פסח, שנת תשפ"ו)

חינוך אפטיילונג

אויף קול ברסלב

צו הערן אלע שיעורים אויף חינוך

פון דער ראש ישיבה שליט"א

אויף קול ברסלב

דרוקט: 2-4-2-1

- שמעו ותחי נפשכם -

צו באקומען וועכנטליך דעם גליון, ביטע שרייבט צו: chinuchgilyon@gmail.com

קול ברסלב

קול ברסלב - שיעורים; חיזוק יומי; ניגונים; מעשיות פון תפלה און נאך
212-444-9191 / 845-351-0910
ארץ ישראל 0797040066 / ענגלאנד 03303502361 / קאנאדא 4383008080
בעלגיע 3235003461 / ארגענטינע 11552354370

קוואל פון אמונה (פרייען) - שיעורים; מעשיות פון תפלה; רעסעפיס; און נאך
845-351-9060 / 212-444-9169
ארץ ישראל 0797040069 / ענגלאנד 03303502363/ קאנאדא 438-320-9090
חיזוק יומי אימעיל chizikyomi@gmail.com/ טעלעפאן מעסידזשינג 347-630-2876